

OIVALLUS

1

4. Psyykkinen toiminta on monitasoista

Oivallustehtävä

Perjantai-illan grillijonossa alkaa tappelu.
Miksi? Keksikää mahdollisimman monta
syytä tapahtuneelle!

Psykologian kolme tarkastelutasoa

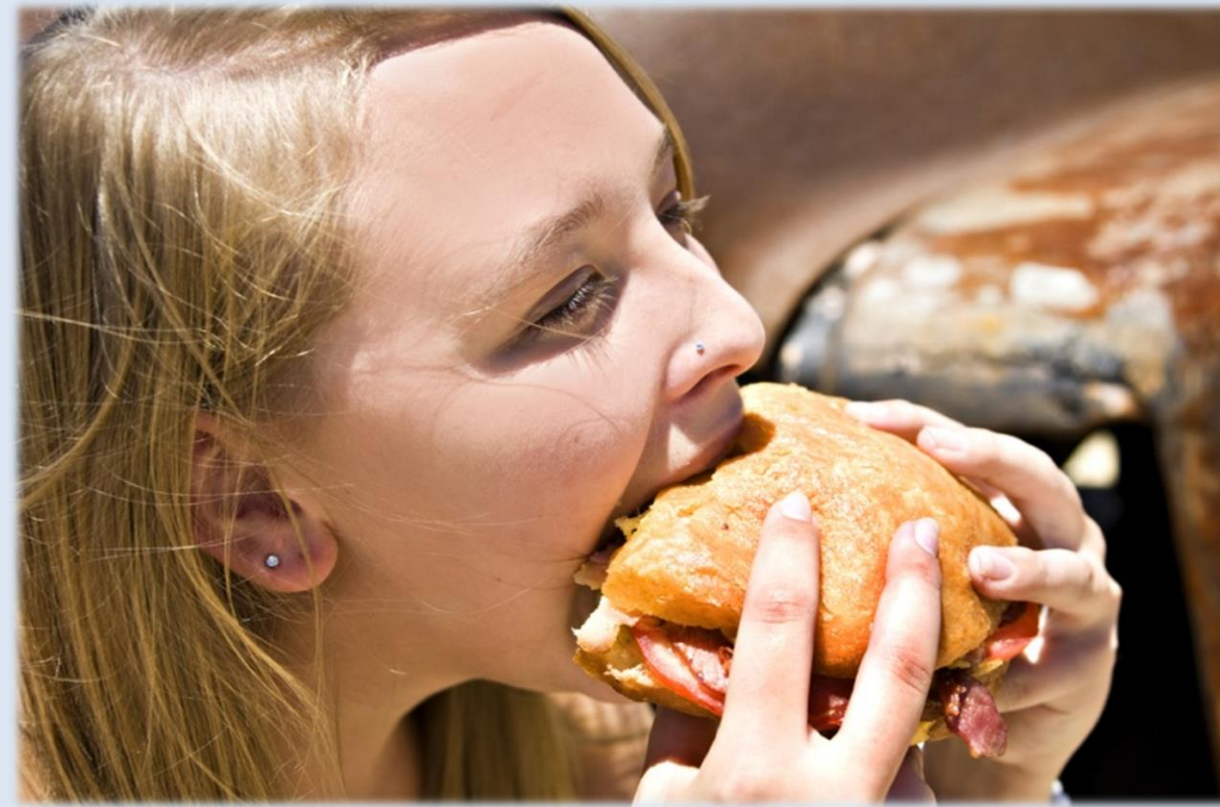
Onko mielestäsi kyseessä

- biologinen
- psyykkinen
- sosiaalinen

käsite? Muista perustella näkemyksesi.

Käsite 1

NÄLKÄ

Vastaus 1

- Nälkä on **biologinen** motiivi ja tarvetila elimistössä, joka rekisteröidään aivoissa (hypotalamuksessa)
- Motiivit ovat toki psykologisia, ja ihminen havainnoi psyykkisesti elimistön tarvetiloja. Ympäristö (sosiaalinen puoli) vaikuttaa esim. siihen, milloin ja miten voimme poistaa nälän.

Käsite 2

SUKUPUOLI

Vastaus 2

- Sukupuoli on **biologisesti** määräytyvä ominaisuus.
- Sukupuoleen liitetään odotuksia esim. käyttäytymisen ja tunteiden ilmaisun suhteen (sukupuoliroolit), ja nämä odotukset ovat **sosiaalisia**. Sukupuoli liittyy myös näkemykseen itsestä (sukupuoli-identiteetti), joka on **psyyykkistä**.

Käsite 3

ITSEARVOSTUS

Vastaus 3

- Itsearvostus liittyy itsetuntoon ja arvioon omasta kyvykkyydestä ja kelpaavuudesta. Se on ihmisen oma arvio ja siten **psykkistä**.
- Itsearvostukseen vaikuttavat myös muut ihmiset antamansa palautteen kautta (*sosiaalinen*).
- Ihminen ei kannu hyvää tai huonoa itsearvostusta geeneissään eli se ei ole biologista. Toki perityt ominaisuudet (esim. lahjakkuus, ulkonäkö) voivat vaikuttaa arvioon itsestä.

Käsite 4

TALOUDELLINEN TILANNE

Vastaus 4

- Taloudellinen tilanne luetaan ympäristötekijäksi (**sosiaalinen**)
- Sillä voidaan tarkoittaa ympäröivän yhteiskunnan rahallisia resursseja tai yksilön omaa omaisuutta, joka sekin luetaan siis yksilöä ympäröiväksi asiaksi, ei siis psyykkiseksi.

Psyykkinen taso

- kognitiiviset toiminnot
- emootiot
- motivaatio

Biologinen taso

- aivojen toiminta
- geenien vaikutus
- evoluutio

Sosiaalinen taso

- ihmissuhteet
- ryhmien toiminta
- kulttuurien piirteet

Tarkastelutasojen sovellus

Mitä kognitioita, emootioita ja motiiveja oletat kuvan henkilöillä olevan?

Ovatko esimerkiksi kaikki motiivit tietoisia?

Tietoinen ja ei-tietoinen toiminta

Tietoinen toiminta (eksplisiittinen toiminta):

Kaikki ne kokemukset ja toiminnot, joista yksilö on tietoinen tiettynä hetkenä.

- perustietoisuus – kyky kokea subjektiivisia kokemuksia
- reflektiivinen tietoisuus – kyky kohdistaa tarkkaavaisuutensa oman tietoisuutensa tiloihin sekä kuvata niitä
- itsetajunta – kyky ymmärtää itsensä muista erillisenä olentona

Ei-tietoinen toiminta (implisiittinen toiminta):

Mielen toimintaa, josta ei muodostu kokemusta eli on tietoisuutemme ulkopuolella.

- Suuri osa jokapäiväisistä toiminnoista on automaattista ja ei-tietoista.
- sellaiset psyykkiset (ja fysiologiset) tapahtumat, joista ei olla tietoisia (esim. aiheeton mustasukkaisuus) ks. oppikirja s. 38-39

Palauta mieleen

- Mitkä ovat psykologiassa käytetyt toiminnan selittämisen tasot?
- Miksi toiminnan selittämiseen tarvitaan näitä tasoja?
- Selitä omin sanoin, mitä tarkoittaa: “Psyykkinen toiminta koostuu kognitiivisesta toiminnasta, emootioista ja motivaatiosta.”
- Mitä tietoisuudella tarkoitetaan?
- Anna esimerkkejä siitä, miten ei-tietoiset tekijät vaikuttavat ihmisen toimintaan.